

Redaktionen af »Bogvennen« har bedt mig fremsætte nogle

HÆMNINGSLØSE BETRAGTNINGER

om hvordan en Bog skal se ud. Som om det nu var noget. Bøger har set omtrent ens ud i 500 Aar, og Teknikken tillader ikke meget Spræl. Jeg har f. Eks. aldrig set en kringleformet Bog - men husker dog et Fotografi af en gammel Hjerkebog, som til Gengæld bare var haandskrevet i eet Eksempplar; og engang drømte jeg en Nat, at man udgav et Tidsskrift paa Tube... Næh, Bøger blir nok ved at se ret ens og temmelig firkantede ud langt bort i Fremtiden. Rent typografisk sværger vi jo stadig - maaske med god Grund - til de gode, gamle Bogstavsnit. Blaaf Tøj er altid pænt; de præmierede Bøger er gerne baseret paa dette gode gamle. Naa - Alfabetet fandt allerede tidligt smukke hensigtsmæssige Former, ligesom Bajerflasken har fundet sin i Nutiden; det vil heller ikke blive let at give *den* lang Hals og Kruseduller i Bunden. Vi har i den Grad vænnet os til en gangs Normal-Typografi, at næsten de mindste Forsøg paa Afvigelser virker irriterende og besværliggør Læsningen. Avis-Overskrifter kan være saa store, at man slet ikke kan se dem.

Selv de nyeste Maskiner har ikke kunnet rokke ved f. Eks. den indbundne Bogs Udseende. Maskinen er bare blevet sat til at imitere det gamle Haandværk i billige Materialer. (Personlig kan jeg egentlig bedst lide heftede Bøger - de viser ligesom mere deres nøgne, egentlige Væsen frem; de er pæneste i den Tilstand, hvor de er læst et Par Gange - og saa skal de helst ikke være blevet skaaret op af en utaalmodig Pegefinger. Store Værker, Lexika o. s. v. er det naturligvis mest hensigtsmæssigt at ha indbundet.)

En Bogs Udseende i det store og hele ligger altsaa fast - tilbage er at bestemme en Række Detaljer »om Jakken skal være een- eller to-radet«. Jeg kommer til at tænke paa Tøj, for ligesom dét er Bøger underkastet Mode. Det har været morsomt at være med til at præge Bøgers Udseende - men ikke med den Hensigt, at Bøger altid burde se netop saadan ud. I Øjeblikket synes de »moderne« danske Bogomslag at have faaet et Standard-Præg; de ligner en Mellemtung mellem alle de Omslag, som blev gjort af Bogkunstnerne, der rummesterede for 10 Aar siden.

Typografisk løber Moden i Ring, Klunkebogstaverne har faaet en Oplomstrings-tid - de vender ligefrem Klunkerne opad - sikkert inspireret af Surrealisterne. Max Ernst har jo siddet og klippet i gamle Xylografier.

Bøger er ved at blive for ens.

Dels er der Standardiseringen f. Eks. af Formater, som naturligvis kan være praktisk til Forretnings- og Arkivbrug; men tænk om en Bogkunstner altid ud i Frem-

tiden skal arbejde i fastlagte Formater, der ovenikøbet er ligedannede. Hvorfor skal der gaa Kontorius og Kartotek i Bøger? Er der noget saa dødkedeligt og uopfordrende som at se en lang Række fuldstændig ens-formatede og ens indbundne Bøger? Er der ikke en Glæde ved netop strax at kende den og den Bog paa Grund af dens Udstyr og Format?

Man mangler bare at forlange, at alle Bøger osse skal være lige tykke.

Der er Ensartethed nok i Forvejen; de forskellige Forlag har hver deres Bogtyper, de med Forkærlighed kører løs i. Eller de udgiver Serier, hvilket dog kan være en Fordel; man kan jo strax kende den gule norske Serie, og dør er gerne Bid hver Gang - indholdsmæssigt set.

Men hvis alle Serier saa ens ud! hvad saa?

Økonomi driver i Forvejen mod Standardisering - det er kun sjældent, at der ofres noget virkeligt specielt paa en Bogs Udstyr. De interesserede i Danmark er for faa - Flertallet er ligeglad, bare Bogen er letlæselig og ikke vejer altfor meget.

Det pinligt systematiske, det uniformerede er ogsaa uudholdeligt ved den enkelte Bogs Tilrettelæggelse. Det er ikke rart, naar man har set een Illustration saa strax at kende mange Egenskaber ved de følgende, f. Eks. deres Format og Anbringelse.

I Steen Eiler Rasmussens præmierede og ellers saa smukke Bog om London begynder hvert Afsnit med en afsluttet Sætning - sat med lutter Versalier - saadan at Punktummet kommer nøjagtig i Columnens Bredde. Hvorfor dette spidsfindige System? Er det Arkitekten, der stikker igennem og forlanger lige lange Dørgesimser overalt? Og Bianco Luno udgav en Kunstbog skrevet (og antagelig arrangeret) af Carl V. Petersen. Hver Monografi endte nøjagtig nederst i højre Columnehjørne med en fuldtrykt Linie paa en nøjagtig fuldtrykt Side - saa var der altsaa ikke mere at sige om den Kunstner og aabenbart heller ikke mindre! Som om Sandheden var afhængig af Typografien og ikke omvendt. Der er saamænd Hensyn nok i Forvejen, der hæmmer fri Udfoldelse.

For meget System virker altsaa ikke forfriskende, men derfor kan jeg jo godt fremsætte nogle Ideer, som har været bestemmende for mig.

Der er egentlig mest ved en Opgave som byder paa Vanskeligheder. Hvad der ligger lige for fører ikke til saa overraskende Resultater, som hvor der kræves Anstrengelser for at finde Løsningen. Det, man i Forvejen ved gir Bonus, virker kun jævnt inspirerende.

Jeg opfatter Bogomslaget som en 2-dimensional, typografisk Helhed. Fladen maa holdes. Det er og blir en Forside og ikke en Illusion, man staar og ser paa. Og dog gives der Undtagelser. Jeg husker f. Eks. et Omslag af Ib Andersen til Ruth Berlau's: »Videre«; det var det bare Hul, man holdt i Haanden: en indadforvindende Jernbanelinie, men det svarede paa en pudsig Maade til Titlen.

Iøvrigt gælder det, at Omslaget helst skal være af nogenlunde samme Rang paa Parnasset som Bogens Indhold. De moderne Omslag ligner nok for meget Turistplakater, og for at hævde sig i et Boghandlervindue søger det ene at overdøve det andet. Et Bogomslag skal ikke være et Reklamebrøl - men et organisk Hele i fornem Balance. Man kan sige, at et Omslag selv er et typografisk Bogstav i den Forstand, at det er en Slags Hieroglyf, der billedmæssigt - og derfor i et Nu - skulde give En en Idé om Bogens Indhold eller slaa Bogens Tone an.

Hvad Illustrationer angaar foretrækker jeg et Slags Akkompagnement, der tilfører Bogen en ny Værdi, eller maaske en Slags Fastslaaen af, hvad der staar mellem Linierne. Et Samarbejde mellem Forfatter og Tegner staar her som noget ideelt. Jeg holder ikke af Tegninger, der direkte tager en Passage ud af Texten, der saa gentages som Illustrationens Underskrift. Man kan udmærket tænke sig saglige Illustrationer - altsaa noget langt mere indgribende end Vignetter - der (eventuelt en selvstændig Underskrift) giver Oplysninger udover hvad der staar i selve Manuskriptet, og som forholder sig til dette ligesom Pressefotografier til Avisartikler. Men en Illustrationsmetode, der nærmer sig Romaner illustreret med Filmatiserings-Situationer er skrækkelig. En Illustration i en short-story, som strax røber Løsningen, hører heller ikke til Livets Fornøjelser. Og jeg husker, at Isak Dinesen - da vi talte om Tegningerne til »7 fantastiske Fortællinger« - fortalte mig om den amerikanske illustrerede Udgave, at Historien om »Aben« var illustreret med en Tegning, hvor Aben i Priorindens Dragt sidder oppe paa Dørgesimsen. I samme Sekund man fik Øje paa denne Tegning, fik man altfor tidligt Løsningen paa Fortællingen. Isak Dinesen havde derfor heller ikke Exemplaret mere. Netop det, hun havde bestræbt sig paa, var gaaet tabt.

For mange Regler er af det onde. Et System skabes af en Mester og er godt for ham (i Malerkunsten f. Eks. Seurat), men gøres til Manér af hans Beundrere og Efterlignere. Det er vist heller ikke godt at vide altfor meget om et Kunstværks Tilblivelse.

Iøvrigt maa man haabe, at moderne (Bog)Kunst ikke udarter til en ny Slags Wienervals med Donaubølger i.

MOGENS ZIELER